

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

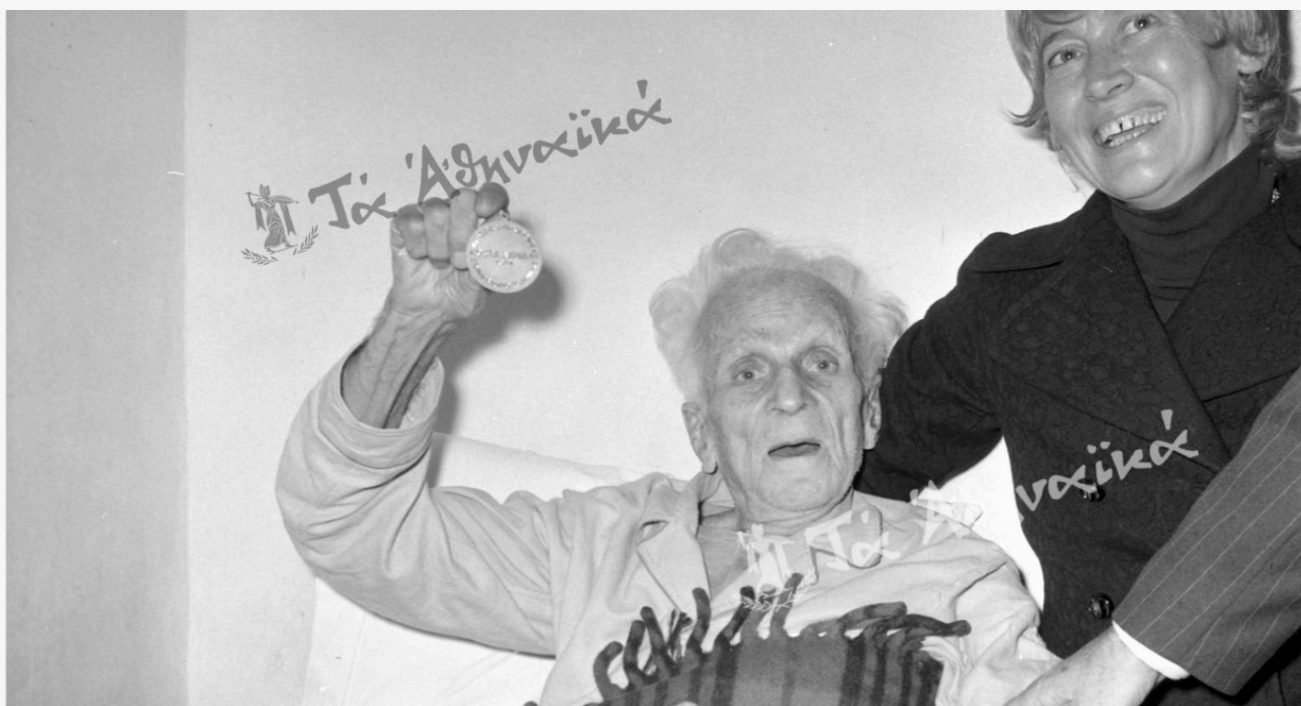
ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Οι ανέκδοτες φωτογραφίες του!

16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

ΑΘΗΝΑ

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Ο Κ. Βάρναλης με το μετάλλιο της ΕΣΗΕΑ (16/12/1974).

Ποτέ άλλοτε μια τιμητική διάκριση δεν λειτούργησε τόσο παρηγορητικά στην ψυχή του τιμώμενου, όσο η διάκριση που έκανε η Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (ΕΣΗΕΑ) στον Κώστα Βάρναλη πριν από μισόν αιώνα. Κανείς δεν ξέχασε και ο φωτογραφικός φακός αποτύπωσε τη χαρά στο πρόσωπο του ενενηντάχρονου ποιητή όταν πήρε στα χέρια του το χρυσό μετάλλιο και την περγαμνή, επιδεικνύοντάς τα στους παρευρισκόμενους για να φύγει από τη ζωή δύο ώρες αργότερα.

«Ο Ποιητής ακτινοβόλούσε από χαρά. Πήρε στα χέρια του το μετάλλιο και την περγαμνή, τα χάιδεψε, τα καμάρωσε κι άρχισε να τα επιδεικνύει στους άλλους επισκέπτες», έγραψε ο Φάνης Κλεάνθης (1913-2007) που ήταν παρών. Δύο ώρες αργότερα ο Κ. Βάρναλης άφηνε την τελευταία του πνοή.

Τιμώντας τη συμπλήρωση 50 ετών από τότε που εγκατέλειψε τα εγκόσμια και σε ανάμνηση των τελευταίων ωρών που τον συντρόφευσε η αναγνώριση της ΕΣΗΕΑ δημοσιεύουμε το ελάχιστο αυτό αφιέρωμα συνοδευμένο από ανέκδοτο φωτογραφικό υλικό.

Η ΕΣΗΕΑ

Από τις αρχές του Δεκεμβρίου 1974 η ΕΣΗΕΑ προγραμματίζεε σειρά πνευματικών εκδηλώσεων για να εορτάσει τα εξήντα χρόνια από την ίδρυσή της. Αποφάσιζε, στο πλαίσιο του εορτασμού, να τιμήσει τον Κ. Βάρναλη θεωρώντας τον αφενός ως έναν από τους σημαντικότερους ζώντες Έλληνες ποιητές και αφετέρου, ως το γηραιότερο μέλος της[1].

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ
Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Το κατάμεστο Θέατρο «ΑΛΙΚΗ» (16/12/1974).

Σε συνέντευξη Τύπου που οργανώθηκε δύο ημέρες πριν μπει στο νοσοκομείο ο Κ. Βάρναλης, ο αντιπρόεδρος της ΕΣΗΕΑ Απόστολος Ν. Μαγγανάρης (1904-1990), αναφερόταν στην ιστορία της. Τότε ανακοινώθηκε ότι είχε προγραμματισθεί εκδήλωση της ΕΣΗΕΑ αφιερωμένη στον μεγάλο Έλληνα ποιητή, για τη Δευτέρα, 16 Δεκεμβρίου 1974 στο «Θέατρο "Αλική"», με ελεύθερη είσοδο.

Στο πρόγραμμα προβλεπόταν εισήγηση του προέδρου Σπύρου Γιαννάτου (1918-1991) και σύντομη ομιλία του Γεωργίου Καραντζά, αρχισυντάκτη του Κ. Βάρναλη στη μακρά διαδρομή του στην εφημερίδα «Πρωΐα». Επίσης για τον ποιητή και το έργο του ανέλαβε να μιλήσει ο Νικηφόρος Βρεττάκος (1912-1991), ενώ ποιήματα του θα απήγγειλαν η Ελένη Χατζηαργύρη (1923-2004) και ο Μάνος Κατράκης (1908-1984).

Ακόμη προβλεπόταν να παρευρεθεί ο ποιητής της «Ρωμηοσύνης» Γιάννης Ρίτσος (1909-1990), απαγγέλοντας ανέκδοτο ποίημα που είχε γράψει για τον Βάρναλη. Θα ακολουθούσε η απονομή Χρυσού Τιμητικού Αναμνηστικού Μεταλλίου και ειδικό Ψήφισμα σε περγαμνή.

Η 16η Δεκεμβρίου 1974

Την επομένη της συνέντευξης Τύπου ο Κ. Βάρναλης αρρώστησε κινδυνεύοντας να χάσει τη ζωή του. Έκανε εισαγωγή στη Γενική Κλινική Αθηνών με την κατάστασή του να κρίνεται κρίσιμη και να παραμένει επί πολλές ημέρες υπό παρακολούθηση[2]. Στις 16 Δεκεμβρίου 1974 όταν είχε προγραμματιστεί η τιμητική εκδήλωση είχε επιστρέψει στο σπίτι του, αλλά δεν τον... χωρούσε το κρεβάτι του. Ήταν σημαντική ημέρα για εκείνον.

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ
Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

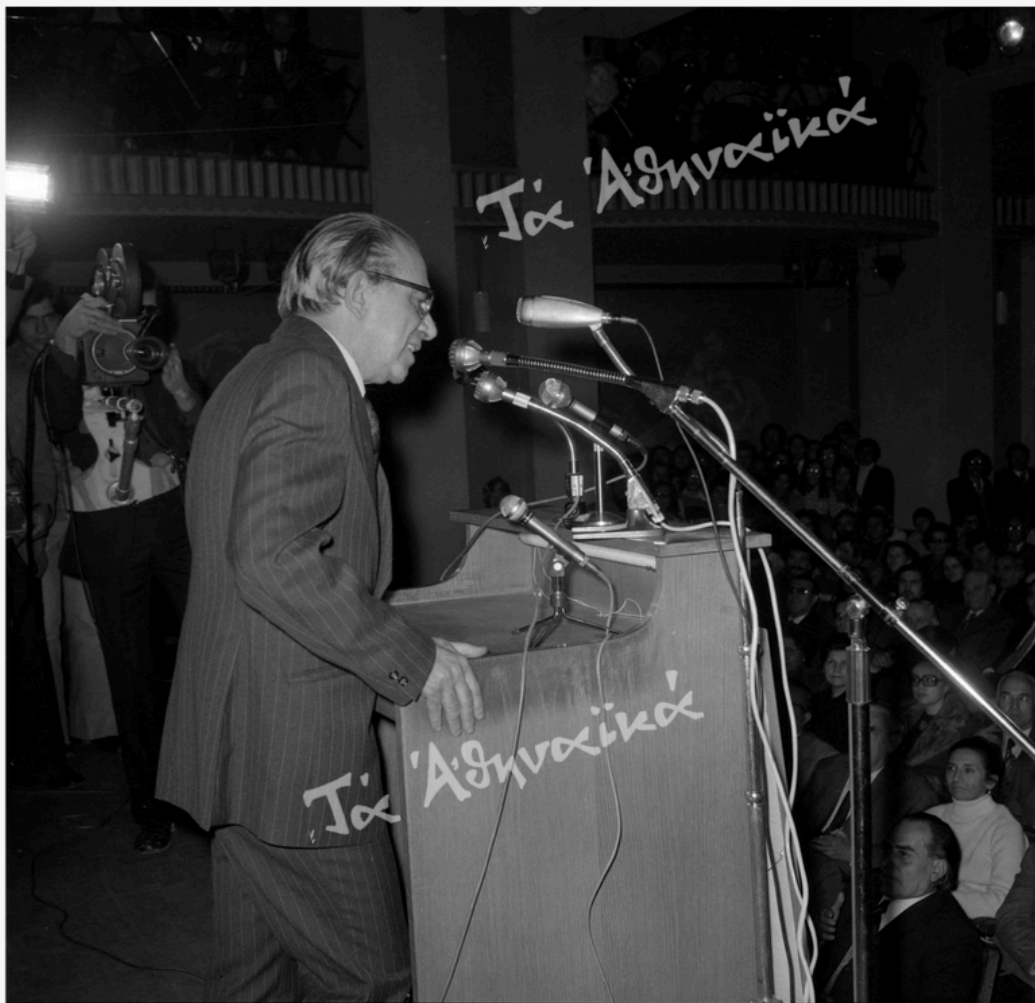

Το κατάμεστο Θέατρο «ΑΛΙΚΗ» (16/12/1974).

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ
Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Ο Πρόεδρος της ΕΣΗΕΑ,
Σπ. Γιαννάτος στο βήμα.
Θέατρο ΑΛΙΚΗ (16/12/1974).

Το απόγευμα θα του επιδιόταν το Χρυσό Μετάλλιο και το Τιμητικό Δίπλωμα της Ενώσεως Συντακτών, στην επίσημη τελετή που προαναφέρθηκε. Αλλά όταν πλησίασε η ώρα της γιορτής, ένιωσε τις δυνάμεις του να τον εγκαταλείπουν: «Έκανα κουράγιο να ζήσω για να χαρώ την αποψινή βραδιά, και τώρα νιώθω πως δεν μπορώ να 'ρθω. Αν σηκωθώ από το κρεβάτι θα πεθάνω», είπε στους επισκέπτες του[3].

Η εκδήλωση

Οπότε δεν μπόρεσε να παρευρεθεί στο «Θέατρο "Αλική"» που κατακλύστηκε από δυόμιση χιλιάδες κόσμο. Προσωπικότητες των Γραμμάτων και των Τεχνών, δημοσιογράφοι, παλαιοί θαυμαστές του μεγάλου ποιητή και νέοι που ήθελαν να αποτίσουν φόρο τιμής, πλημμύρισαν την αίθουσα, τον εξώστη, τους διαδρόμους, το καπνιστήριο, το μπαρ, τις σκάλες και το χώλ, ακόμη και έξω από το ταμείο.

Ο πρόεδρος Σπ. Γιαννάτος αναφερόμενος στην ασθένεια του Κ. Βάρναλη είπε πως ο ποιητής των «Μοιραίων» «δεν πρόκειται να πεθάνη ποτέ – θα ζη πάντα στην καρδιά του λαού μας»[4]. Ο Γεώργιος Καράντζας αναφέρθηκε πως εισήλθε στη δημοσιογραφία ο Κ. Βάρναλης. Ήταν το 1925 όταν επιβλήθηκε η δικτατορία του στρατηγού Πάγκαλου και ο ποιητής απολύθηκε από τη θέση του γυμνασιάρχη που υπηρετούσε.

Οπότε άρχισε να συνεργάζεται με περιοδικά, στη Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, στις Εκδόσεις της «Πρωΐας» και στην ομώνυμη εφημερίδα, στην αρχή με ιστορικά αναγνώσματα και αργότερα με χρονογραφήματα. Μετά την Απελευθέρωση (1944) συνεργάστηκε με την «Αυγή» και τον «Προοδευτικό Φιλελεύθερο».

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος εξέτασε το έργο του Κ. Βάρναλη στο σύνολό του, αρχίζοντας από την εποχή που ξεκίνησε, συμπορευόμενος δύο άλλων διακεκριμένων μορφών, του Άγγελου Σικελιανού και του Νίκου Καζαντζάκη.

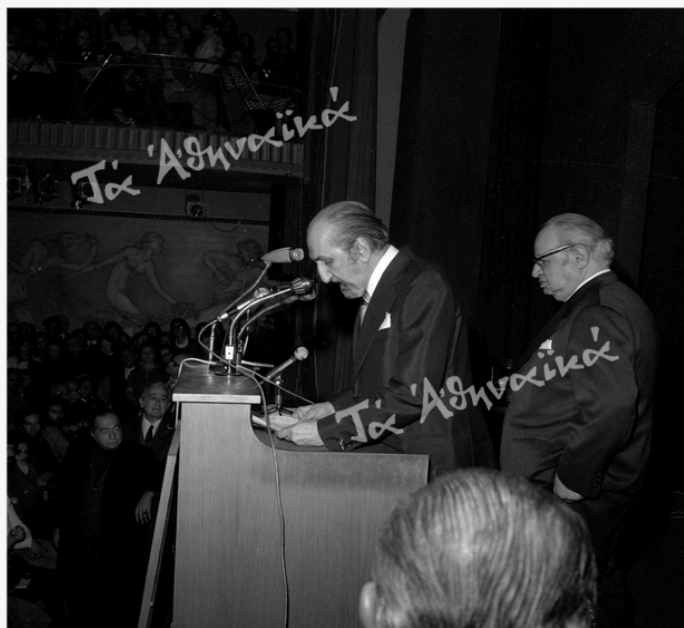
Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

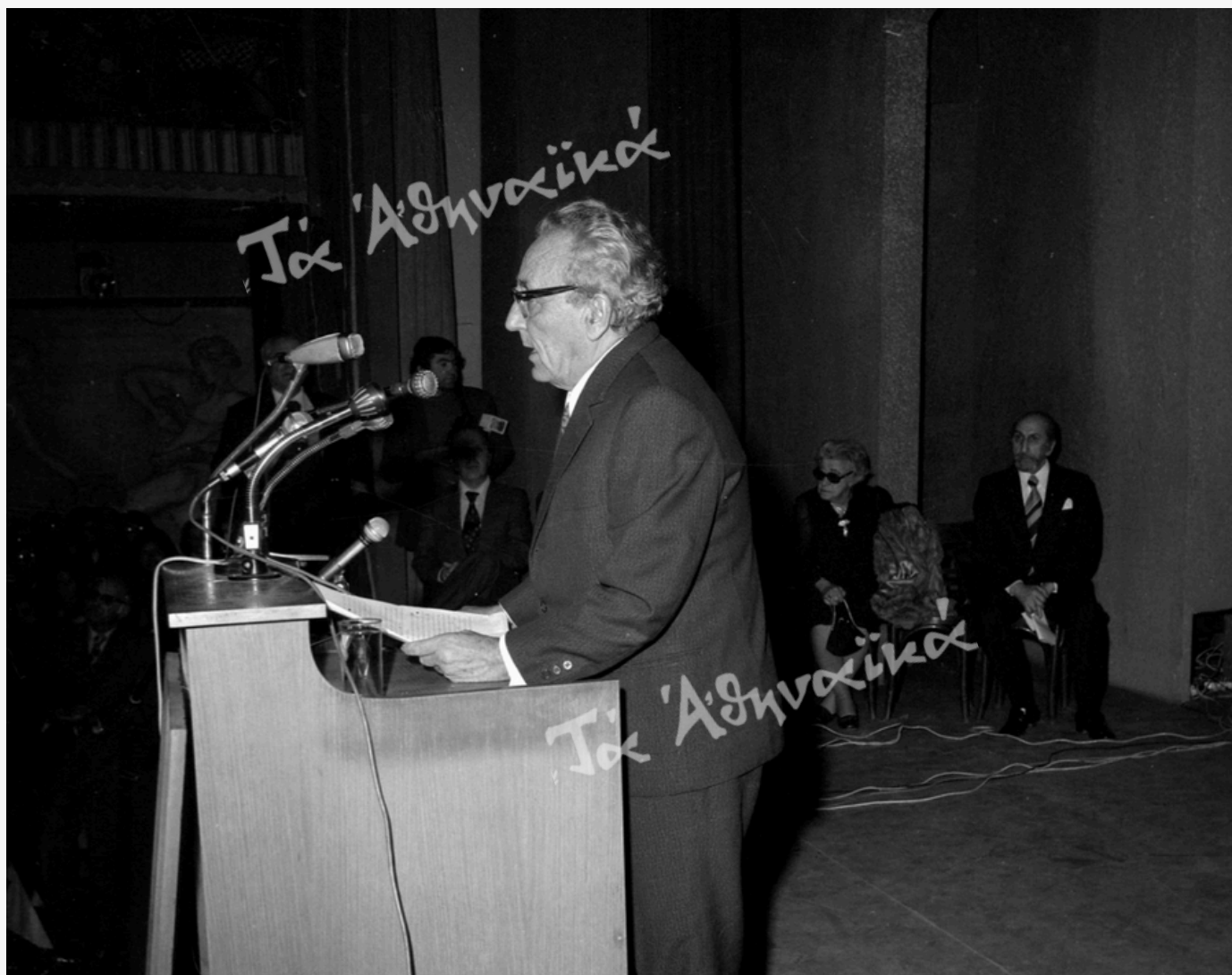
Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Όπως προβλεπόταν από το πρόγραμμα η Ελένη Χατζηαργύρη και ο Μάνος Κατράκης απήγγειλαν ποιήματα του Κ. Βάρναλη, ενώ ο Γιάννης Ρίτσος απήγγειλε το ποίημα που είχε γράψει το 1956 για τα πενήντάχρονα του ποιητή. Ακόμη μίλησαν ο διευθυντής της «Πρωΐας» Στέφανος Πεσμαζόγλου, ο Γιώργος Βαλέτας και ο Γιάννης Μαγκλής, της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, της οποίας ο Βάρναλης ήταν Επίτιμος Πρόεδρος. Τέλος διαβάστηκε μήνυμα του Ιταλού φιλόλογου και ελληνιστή Μπρούνο Λαβανίνι (Bruno Lavagnini, 1898-1992).

Ο Αντιπρόεδρος της ΕΣΗΕΑ, Απ. Μαγγανάρης στο βήμα.
Θέατρο ΑΛΙΚΗ (16/12/1974).

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος στην ομιλία του για το έργο του Κ. Βάρναλη.

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ
Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Δώρα Μοάτσου-Βάρναλη, Ελένη Χατζηαργύρη, Νικηφόρος Βρεττάκος.

Ελένη Χατζηαργύρη και Νικηφόρος Βρεττάκος.

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Ο Κ. Βάρναλης με το μετάλλιο και την περγαμνή της ΕΣΗΕΑ δύο ώρες πριν τον θάνατό του. Παρόντες ο Απ. Μαγγανάρης και η σύζυγός του, Δώρα Μοάτσου-Βάρναλη.

Η επίσκεψη

Αμέσως μετά, το Προεδρείο της ΕΣΗΕΑ και δύο σύμβουλοι επισκέφθηκαν τον ποιητή στο σπίτι του. Οι στιγμές ήταν συγκινητικές, με τον καταπονημένο ποιητή να αισθάνεται ικανοποιημένος και να ξεχνά, έστω για λίγο, τον καημό της υγείας του. Γνώριζε να απολαμβάνει τις στιγμές, αντιλαμβανόταν τα μηνύματα που εξέπεμπε η συγκεκριμένη βράβευση αλλά και τις προεκτάσεις που είχε η πράξη αυτή. Απαντούσε στις αιτιάσεις περί εκδημοκρατισμού και όπως δήλωνε ο Θεόδωρος Καρζής (1926-2022) «η απόφαση να τιμηθεί ο Κ. Βάρναλης αποτελούσε ήδη τομή στην ιστορία της Ενώσεως»[5].

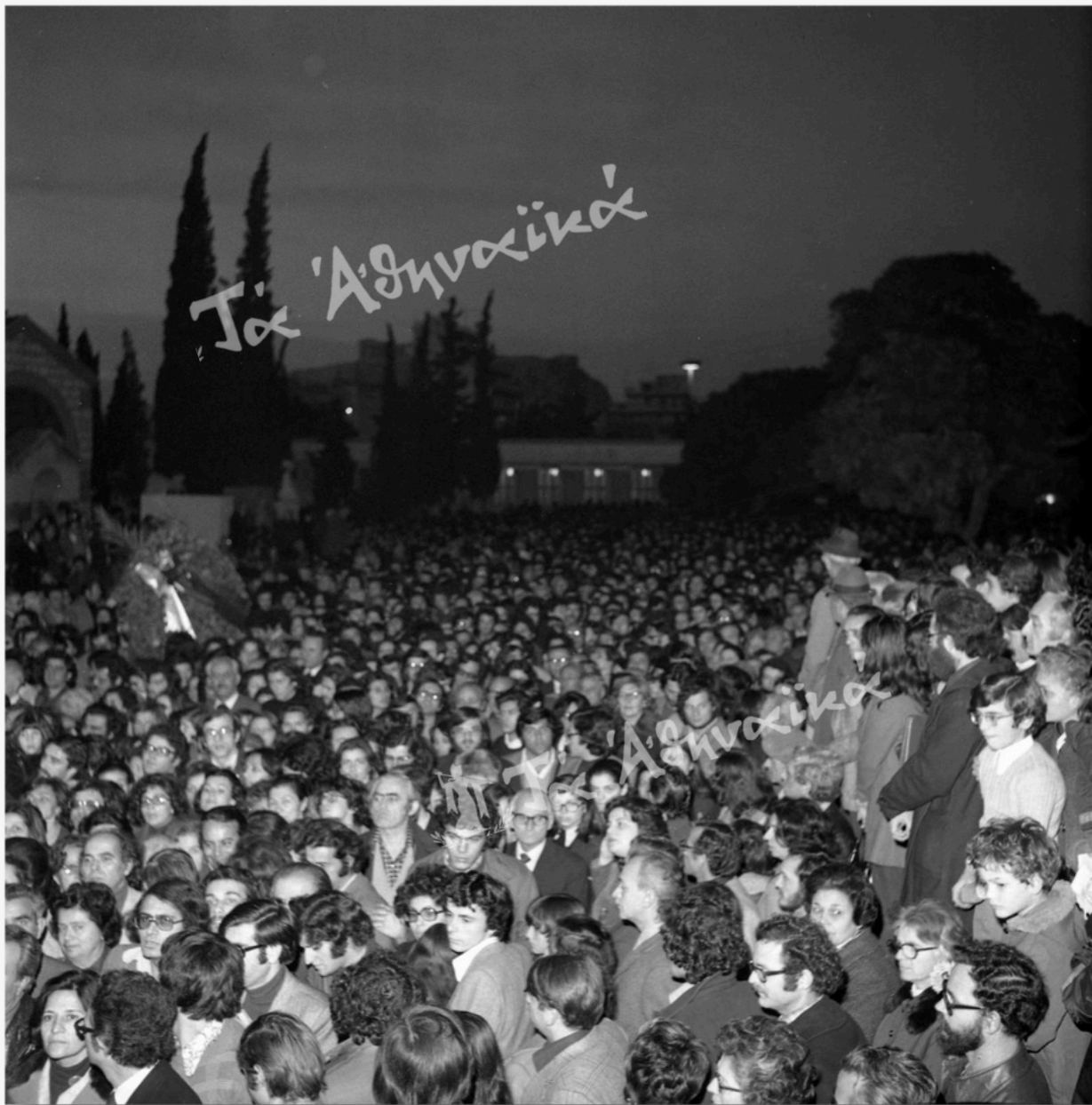
Η επίσκεψη του Προεδρείου προκάλεσε ευφορία στον γεννημένο το 1884 ποιητή και στο περιβάλλον του. Αυτά συνέβαιναν γύρω στις οκτώ το βράδυ. Μία ώρα αργότερα μία ακόμη καρδιακή κρίση κατέληγε στην ανάγκη να μεταφερθεί εκ νέου επειγόντως στην κλινική. Αλλά οι στιγμές του ήταν πλέον μετρημένες. Καμιά ιατρική βοήθεια δεν μπορούσε να τον ξαναφέρει στη ζωή και περίπου στις δέκα το βράδυ άφησε την τελευταία του πνοή.

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ
Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Πλήθος κόσμου στην κηδεία του Κ. Βάρναλη (18/12/1974).

Στο Κοιμητήριο

Η συνέχεια δόθηκε την Τετάρτη, 18 Δεκεμβρίου 1974 στο ναύσκο του Αγίου Ελευθερίου της Μητρόπολης, όπου εκτέθηκε για προσκύνημα η σορός του και στο Α΄ Κοιμητήριο Αθηνών από το οποίο έγινε η κηδεία του με δαπάνες της ΕΣΗΕΑ. Δύο μέλη της παρέστεκαν στη σορό του, εφαρμόζοντας την απόφαση της διοίκησης «να σταθούν συντάκτες τιμητικά πλάι στο φέρετρό του»[6]. Το ύστατο χαιρε ήταν αντάξιο του ανδρός.

Λογοτέχνες, δημοσιογράφοι και νέοι σήκωσαν το φέρετρο σχηματίζοντας πένθιμη πομπή από την Μητρόπολη μέχρι το Α΄ Κοιμητήριο. Εκεί συναντήθηκαν με τις χιλιάδες λαού, τα απρόσμενα κύματα ανθρώπων κάθε ηλικίας, που αισθάνθηκαν την ανάγκη να αποχαιρετήσουν τον ποιητή τους. Συνθήματα ανακατεύονταν με τους στίχους των «Μοιραίων» και ακούστηκαν λόγοι υπερήφανοι και επαινετικοί.

Όταν η ΕΣΗΕΑ τιμούσε και αποχαιρετούσε τον Κώστα Βάρναλη

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Οι τελευταίες δύο ώρες του μεγάλου ποιητή

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

Πλήθος κόσμου στην κηδεία του Κ. Βάρναλη (18/12/1974).

Ο Απ. Μαγγανάρης εκ μέρους της ΕΣΗΕΑ έκλεισε λέγοντας: «*Έφυγες απ' ανάμεσά μας, γεμάτος, από μέρες ζωής, τιμημένος για τους ανεκτίμητους θησαυρούς της του έργου σου, λατρευτός από τον λαό, μεγάλος. Έφυγες αλλά δεν πέθανες. Οι μεγάλοι δεν πεθαίνουν ποτέ. Γιατί έχουν νικήσει τον θάνατο με το αθάνατο έργο τους*».

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων αυτού με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς την αναφορά του συγγραφέα και της πηγής.

© Κειμένιο: Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

© Φωτογραφίες: Αρχείο Ελ. Γ. Σκιαδά